

Veere die op zijn oude dag een plekje heeft gezocht om te sterven. Hij is nu ongeveer zestig jaar oud.

Onder dankzegging aan Mariano Zamorano van Zoonimal Wild Encounters in Heinsberg (Duitsland) kan ik hier nog vermelden dat katten vrij makkelijk mummificeren en dat dit proces al binnen tien jaar voltooid kan zijn. Zeldzaam is het beslist niet. In februari 2007 werd een gemummificeerde kat in 's-Heer Arendskerke gevonden.

De marktwaarde van gemummificeerde katten ligt rond de honderd euro. Met de aankoop van de mummie heeft de gemeente Veere een kat in de zak gekocht. We zijn een mooi verhaal, maar geen historisch waardevol object rijker.

Het dier kan hooguit als een soort kermis-attractie in de Grote Kerk worden geplaatst onder hetzelfde motto als in de etalage van antiquair Jos te Water Mulder: "Komt en huivert."

J.H. Midavaine

Geraadpleegde bronnen

- *Dagblad 'Trouw'*, 1 februari 2008.
- *'Provinciale Zeeuwse Courant'*, 18 februari 2007, 2 februari en 9 april 2008.
- *Marianne van Exel, 'Gemummificeerde kat van Veere komt terug'*, VPRO geschiedenis, 11 april 2008.
- *H. Janse en J.H. van Mosselveld, 'Keldermans, een architectonisch netwerk in de Nederlanden', 's-Gravenhage 1987.*
- *J. Renier, 'Nieuwe naamlijst der predikanten in de hervormde gemeente van Vere...'*, Middelburg 1834.
- *Rijksgebouwendienst, 'Bouwhistorische documentatie en waardebeoordeling, Grote Kerk Veere'*, maart 1990.
- *Frans Vermeulen, Bijdrage tot de bouwgeschiedenis van de Groote of Onze lieve vrouwenkerk te Veere, in: 'Oudheidkundig jaarboek van den Nederlandschen oudheidkundigen bond 1936' (serie IV, jrg. 5).*
- *Zeeuws Archief, Archief Stad Veere, inv.nr. 1548-I, 2200 t/m 2205 en 3000.*
- *Zeeuws Archief, Archief van de heren van Veere, inv.nr. 158.*

Een man die geschiedenis schreef

Het leven van Ferdinandus Pieter Polderdijk (1860-1944)

Ferdinandus Pieter Polderdijk werd op de eerste dag van het jaar 1860 in Nieuw- en Sint Joosland geboren. Hij woonde en werkte zijn gehele leven op de hofstede Nieuwlandsrust in de Middelburgsche Polder. Naast zijn dagelijkse werkzaamheden bekleedde hij tal van functies op agrarisch, bestuurlijk en sociaal-maatschappelijk terrein. Tegelijkertijd deed hij onderzoek naar het verleden. In de literatuur is nauwelijks

iets over hem te vinden; in de archieven heeft hij des te meer sporen nagelaten.

Opleiding

Ferdinand Polderdijk zat negen jaar (van 1 mei 1866 tot 1 maart 1875) op de dorpschool van meester Broerse in Nieuw- en Sint Joosland. Het is niet zo dat hij meerdere malen moest doubleren: na de eerste leergang van zes jaar was het mogelijk de

leertijd met maximaal drie jaar te verlenen. Ouders die hiervan gebruikmaakten, deden dit dikwijls om hun kinderen nog even van de straat te houden voordat zij aan hun werkzame leven zouden beginnen. Terwijl er nu sprake is van naschoolse opvang, bestond aan het eind van de negentiende eeuw dus de mogelijkheid te kiezen voor 'binnenschoolse' opvang. Overigens kwamen daartegen ook wel protesten: het kon toch niet de bedoeling zijn, zo meenden bepaalde kringen, dat kinderen uit de lagere standen te veel opleiding zouden ontvangen?

Ferdinand had veel plezier in het leren en het ging hem ook heel gemakkelijk af. Taal en rekenen waren zijn favoriete vakken, maar hij interesseerde zich ook zeer voor geschiedenis, aardrijkskunde en kennis der natuur, vakken die ongeveer tien jaar eerder aan het leerprogramma waren toegevoegd. Na deze primaire opleiding wilde hij graag verder leren, maar het bleef bij enkele extra lessen in technisch tekenen en Frans, waarvoor hij menige zaterdagmiddag heen- en terugliep naar de grote stad Middelburg. Zijn ouders zagen niets in een verdere studie; als enige zoon (met vier zussen) moest hij immers later het boerenbedrijf overnemen. Vanaf 1875 kwam hij daarom in de leer bij zijn vader. Ferdinand heeft nooit scholing gekregen op een ander bedrijf, iets wat in die tijd wel gebruikelijk was. Zijn vader werkte een tijdlang als knecht in de Bathpolders.

Familiehistorie

Al snel na de inpoldering van de Middelburgsche Polder in 1645 werden er zeven landbouwbedrijven gesticht, waaronder Nieuwlandsrust. Pas in een latere periode kreeg de hofstede deze naam. Elisabeth

Maljaars uit Biggekerke, gehuwd met Ferdinandus Ferdinandusse, pachtte de boerderij in 1819 en kocht deze in 1825. Hun enig kind Elisabeth trouwde in 1849 met Cornelis Polderdijk, toen voorman op het bedrijf. Sinds dat jaar en tot op de dag van vandaag is de naam Polderdijk verbonden aan deze hofstede, een van de befaamde

Ferdinand Pieter Polderdijk (1860-1944) in 1940. (collectie familie Polderdijk)

boerderijen in ons gewest. In 1882 werd zoon Ferdinand bedrijfsleider, omdat zijn vader zich geheel ging toewijden op zijn werkzaamheden als taxateur. In 1900 trouwde Ferdinand met Jannetje van Waarde en het bedrijf kwam op hun naam te staan.

De hofstede Nieuwlandsrust met de familie Polderdijk (Ferdinand staat voor het paard), ca. 1907. (collectie familie Polderdijk)

Na een kleine uitbreiding kon het jonge paar zich vestigen in het achterhuis. De ouders bleven wonen in het voorgedeelte. Op zijn beurt deed Ferdinand in 1928 het bedrijf over aan zoon Cornelis, de oudste van zijn vier kinderen. Vanaf dat moment werd het achterhuis weer zijn domein.

Tegenslagen

Tijdens zijn leven kreeg Polderdijk enkele

ernstige tegenslagen te verwerken. Zijn zwager Joos Mesu verdronk in 1894 in de Westerschelde, toen koningin Emma en de jonge Wilhelmina een bezoek aan Walcheren brachten. Acht jaar lang ging Ferdinand elke zaterdag naar hofstede Molenzicht, gelegen in het zuidelijke deel van de polder, om zijn zuster en haar gezin met raad en daad bij te staan tot de oudste zoon het bedrijf kon overnemen. In 1921 kreeg Ferdinands vrouw een 'aanval van beroerte' toen ze de houtkachel bijvulde; twee dagen later overleed ze aan de opgelopen verwondingen. Een huishoudster

De Wete jaargang 37 nr 4 (oktober 2008) / Heemkundige Kring Walcheren (www.hkwalcheren.nl)

hielp het gezin de eerste moeilijke jaren door totdat dochter Lize deze taak kon overnemen. Eind 1934 bleek het gezichtsvermogen van Ferdinand plotseling sterk te verminderen. Onderzoeken in Middelburg en Utrecht brachten geen oplossing. Lezen en schrijven gingen steeds moeilijker. Zijn regelmatige, schoolse handschrift veranderde in bijna onleesbare, chaotisch op en neer springende letters. In een van de laatste brieven aan dr. De Hullu (die zich na zijn ontslag als archivaris bij het Algemeen Rijksarchief in Den Haag weer in zijn geboortedorp Cadzand had gevestigd en met wie hij regelmatig correspondeerde over folkloristische onderwerpen), merkte Polderdijk dan ook op: "Mijn slecht schrift en fouten wil U wel verschoonen, de oorzaak daarvan is U bekend."

Funcities

Naast zijn werkzaamheden als landbouwer vervulde Polderdijk vele bestuursfuncties. Nog maar net lid van de plaatselijke landbouwvereniging, werd hij in 1886 gekozen tot secretaris. Zes jaar later werd hij tevens lid van het bestuur van de overkoepelende Kring Middelburg. Hij was betrokken bij een groot aantal onder deze organisaties ressorterende commissies. Bij de reorganisatie in 1918 legde hij deze functies neer en werd hij lid van het hoofdbestuur van de ZLM als een van de vertegenwoordigers van Walcheren.

In datzelfde jaar werd Polderdijk gekozen tot dijkgraaf van de Middelburgsche Polder. Daarvoor had hij al ruime ervaring kunnen opdoen als dijkgraaf, in sommige gevallen gecombineerd met de werkzaamheden van ontvanger-griffier, in een zevental, meestal kleine, polders. In geen van deze polders was hij ingeland, eigenlijk toch wel

een voorwaarde om in een polderbestuur benoemd te kunnen worden, maar hij werd aangetrokken als extern deskundige. Bovendien werd hij in 1918 lid van de gemeenteraad van Nieuw- en Sint Joosland. Twee jaar later volgde het wethouderschap. Opmerkelijk daarbij is dat zijn fractie steunde op een kiesvereniging die was

Jannetje Catharina van Waarde (1867-1921), echtgenote van Ferdinand Pieter Polderdijk, ca. 1900/1910. Foto E. Helder. (Zeeuws Archief, Historisch-topografische atlas Middelburg, foto's, cat.nr. HTAM-A-0416)

aangesloten bij de Vrijzinnig-Democratische Bond (VDB), een landelijke politieke partij met een zeer progressief programma. Polderdijk was in 1892 een van de oprich-

ters van Humanitas, een vereniging die als doel had behoeftige dorpsgenoten financieel te ondersteunen. Tot aan zijn overlijden was hij hiervan secretaris. Van beroep was hij niet alleen boer, maar ook landmeter-taxateur en in die hoedanigheid werkte hij mee aan een aantal grote opmetingen op Walcheren en in de rest

arts Adriaan Walraven. Samen schreven zij een omvangrijke studie over de geschiedenis van het dorp en zijn omgeving. Daarnaast ontwikkelde Polderdijk zich tot cartograaf nadat hij voor deze studie een overzichtskaart had samengesteld. Hij deed zijn hele leven onderzoek in de archieven en dit resulteerde vervolgens in een aantal

Het echtpaar Polderdijk-van Waarde met vader Cornelis en dochter Lize, omstreeks 1912. (collectie familie Polderdijk)

van de provincie.

Kan men stellen dat genoemde functies logisch waren verbonden met Polderdijks werk in de agrarische sector en met het gegeven dat hij inwoner was van een kleine gemeente met een beperkt leidinggevend kader, ten aanzien van zijn overige bezigheden is dit zeker niet het geval. Zijn interesse voor het verleden kreeg een sterke impuls na kennismaking met de dorps-

historische artikelen. Hij bracht een omvangrijke verzameling cartografisch materiaal samen, deels door hem zelf getekend en gekopieerd. Aan het eind van zijn leven schonk hij zijn hele collectie aan het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, opdat ook anderen er kennis van konden nemen. Al in 1897 (h)erkende dit prestigieuze gezelschap zijn verdiensten als amateur-historicus door hem als lid te benoemen.

Besluit

Een aanzienlijk deel van de bestuursfunc-

ties van Polderdijk speelde zich af in crisistijd, in het bijzonder tijdens de jaren rond de Eerste Wereldoorlog en de aanloop naar de jaren dertig van de vorige eeuw. In alle sectoren greep de bezuinigingswoede om zich heen. Polderdijk waarschuwde consequent tegen een domme en rigoureuze manier van bezuinigen; volgens hem zou de zuinigheid op deze manier de wijsheid gaan bedriegen. Zo pleitte hij bij aanleg en onderhoud van dijken en wegen voor het gebruik van kwalitatief duurder materiaal, omdat dit op langere termijn juist kosten zou besparen. Hij was er steeds voor beducht dat het eigenbelang het algemeen belang zou domineren. Hij betoonde zich een nuchter, realistisch en optimistisch mens. Diverse organisaties onderkenden al snel zijn capaciteiten en deskundigheid en vroegen hem lid te worden van hun bestuur. Hij durfde eigenlijk niet te weigeren wanneer een collectief een beroep op hem deed, al zat hij niet te wachten op dit soort functies. Maar mede gezien het beperkte kader waaruit geput kon worden, kwam men al snel bij hem uit. Polderdijks politiek-maatschappelijke opvattingen speelden een duidelijke rol. Van een herenboer – al voelde hij zich meer boer dan heer – zou men verwachten dat hij de conservatief-liberale beginzelen zou zijn toegedaan. Hij koos resoluut voor de VDB, een partij die streefde naar algemeen kiesrecht, emancipatie van de vrouw en sociaal-economische rechtvaardigheid voor iedereen. Wie zijn opvattingen analyseert, merkt dat deze naadloos aansloten bij dit programma, al zal hij zich op

zijn beurt daar ook door hebben laten beïnvloeden.

Ten slotte terug naar de titel van dit verhaal. Is deze wel terecht?

Letterlijk wel. Polderdijk hield zich intensief bezig met het verleden van zijn omgeving en schreef daarover. Op zich was dat al heel uitzonderlijk, gezien zijn opleiding en afkomst. In figuurlijke zin was dit echter niet het geval. Hij was niet iemand die zichzelf op de voorgrond stelde en de aandacht naar zich toe trok. Vanuit zijn deskundigheid kon hij zeer kritisch zijn en verrichtte hij zijn bestuursfuncties met grote nauwgezetheid. De nadruk legde hij op het onderwerp, niet op zichzelf.

Ferdinand Polderdijk was een bescheiden, te bescheiden mens. Toen hij in 1935 na achttien jaar afscheid nam van de gemeenteraad, werd hem de nodige lof toegezwaaid. De *Middelburgsche Courant* vatte zijn dankwoord in één zin samen: “Polderdijk dankte voor de waardeerende woorden, maar meende niet meer dan zijn plicht te hebben gedaan.”

Piet Zuidweg

De uitgebreide bibliografie met gedetailleerde annotatie en een overzicht van gebruikte bronnen en literatuur is opgenomen in mijn publicatie *Laat de zuinigheid de wijsheid niet bedriegen, Ferdinandus Pieter Polderdijk (1860-1944) Nieuw- en St. Joosland. Een biografische schets*. Uitgave in eigen beheer, Vlissingen juli 2007.